

Αθήνα, Παρασκευή 29-09-2023

Αρ. Πρωτ.17

Σύλλογος Κοινωνικών Ανθρωπολόγων Ελλάδας
Βλαβιανού 2, 112 53, Αθήνα
Email:board@anthroassociation.gr

Προς
Υπουργό Παιδείας,
Θρησκευμάτων και Αθλητισμού,
κο Κυριάκο Πιερρακάκη

Κοιν/ση

- Αναπληρωτή Υπουργό Παιδείας,
Θρησκευμάτων και Αθλητισμού,
κο Ιωάννη Βρούτση
- Υφυπουργό Παιδείας,
Θρησκευμάτων και Αθλητισμού,
κα Δόμνα Μιχαηλίδου
- Υφυπουργό Παιδείας,
Θρησκευμάτων και Αθλητισμού,
κα Ζέττα Μακρή

ΘΕΜΑ: Αίτημα Άρσης της Υποβάθμισης των Κοινωνικών Επιστημών στα Προγράμματα Σπουδών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ Παιδείας,

Ο Σύλλογος Κοινωνικών Ανθρωπολόγων Ελλάδας (ΣΚΑΕ) είναι σωματείο με επαγγελματικό και επιστημονικό χαρακτήρα. Ο σύλλογος ιδρύθηκε τον Ιούλιο 2020, έπειτα από τρεις δεκαετίες λειτουργίας τμημάτων Κοινωνικής Ανθρωπολογίας σε ελληνικά πανεπιστήμια και ενώ οι κοινωνικές/οι ανθρωπολόγοι συνεχίζουμε να βιώνουμε συνθήκες διευρυμένης εργασιακής επισφάλειας, ετεροαπασχόλησης και ανεργίας. Ο στόχος του ΣΚΑΕ είναι τριπλός και περιλαμβάνει: 1) τη διάδοση και προαγωγή της επιστήμης της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας,

2) τη διεκδίκηση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των κοινωνικών ανθρωπολόγων και 3) τη δημόσια και ενεργή συμμετοχή και παρέμβαση με άξονα τον σεβασμό της ετερότητας, την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων και την προάσπιση των δημοκρατικών ελευθεριών. Με την παρούσα επιστολή, ο ΣΚΑΕ εκφράζει την βαθιά του ανησυχία και αντίθεση στις εξελίξεις των τελευταίων χρόνων που οδηγούν στην υποβάθμιση των Κοινωνικών Επιστημών στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Συγκεκριμένα, με τον Νόμο 4692/2020 ‘Αναβάθμιση του σχολείου και άλλες διατάξεις’ καταργήθηκαν τα μαθήματα 1). **Κοινωνιολογία**, μάθημα πανελλαδικώς εξεταζόμενο, Γ’ Λυκείου, 2). **Βασικές Αρχές Κοινωνικών Επιστημών**, Β’ Λυκείου, και 3). **Σύγχρονος Κόσμος- Πολίτης και Δημοκρατία**, Β’ Λυκείου, ενώ μειώθηκε το μάθημα της **Πολιτικής Παιδείας** (Α’ Λυκείου) κατά μία ώρα την εβδομάδα και αφαιρέθηκε από τα ενδοσχολικώς εξεταζόμενα μαθήματα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Κοινωνιολογία καταργήθηκε και ως μάθημα γενικής παιδείας, ενώ υπήρχε στο δημόσιο σχολείο για 39 (!) έτη. Ως αποτέλεσμα, αυτή τη στιγμή σε ολόκληρη την διάρκεια Γυμνασίου και Λυκείου διδάσκονται μόνο 2 μαθήματα που η βάση τους είναι οι κοινωνικές επιστήμες: στην Γ’ Γυμνασίου το μάθημα της **Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής** (3 ώρες εβδομαδιαίως) και στην Α’ Λυκείου το μάθημα της **Πολιτικής Παιδείας** (2 ώρες εβδομαδιαίως). Σχετικά με τα **Εργαστήρια Δεξιότητων** που εισήχθησαν το 2021 σε Γυμνάσιο και Δημοτικό, πρέπει να επισημανθεί ότι, παρότι θεωρητικά συμπεριλαμβάνονται στην στοχοθεσία δεξιότητες που καλλιεργούνται μέσω των Κοινωνικών Επιστημών (βλ. κύκλο ‘Δεξιότητες ζωής’ στον οποίο, για παράδειγμα, αναφέρονται Κοινωνικές δεξιότητες, Ενσυναίσθηση και ευαισθησία, Πολιτειότητα, Προστασία από εξαρτητικές συμπεριφορές στις τεχνολογίες, Επίλυση συγκρούσεων), αυτό συνηθέστερα δεν εφαρμόζεται στην πράξη καθώς συχνά ανατίθεται σε άλλες ειδικότητες ως μάθημα ‘συμπλήρωσης ωρών’.

Με λίγα λόγια, η μεγάλη εικόνα έχει ως εξής: αυτή τη στιγμή το Υπουργείο Παιδείας ανοίγει ένα ελάχιστο παράθυρο γνωριμίας/επαφής με τις κοινωνικές επιστήμες για τον μαθητή/την μαθήτριά στην Γ’ Γυμνασίου και Α’ Λυκείου. Το ανοίγει απότομα, χωρίς ζύμωση στις προηγούμενες τάξεις, και το κλείνει εξίσου απότομα, χωρίς να δίνει τον χώρο για εξέλιξη στις επόμενες τάξεις. Ως Σύλλογος Κοινωνικών Ανθρωπολόγων, δεν μπορούμε παρά να σημειώσουμε την εξαιρετική άνιση κρατική αντιμετώπιση έναντι των Θετικών Επιστημών, των οποίων τα μαθήματα βρίσκονται στα Προγράμματα Σπουδών από την πρώτη ως την τελευταία τάξη ανελλιπώς και με ογιώδη αύξηση από τάξη σε τάξη στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Η υπάρχουσα εκπαιδευτική πολιτική στέλνει το μήνυμα **ότι η ενασχόληση με τα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα δεν αποτελεί ουσιαστικό μέρος των γνώσεων και των δεξιοτήτων για ένα νέο μέλος της πολιτείας**. Οδηγεί, επίσης, σε **ελλιπή επαγγελματικό προσανατολισμό**, καθώς οι μαθητές/μαθήτριες δεν έχουν επαρκή επαφή με ένα μεγάλο εύρος επιστημονικών αντικειμένων των Κοινωνικών Επιστημών που θα μπορούσαν να τους ενδιαφέρουν και να τους ταιριάζουν.

Το σημαντικότερο όλων, όμως, είναι ότι χάνεται μια τεράστια ευκαιρία για την επαφή με έναν χώρο που θα μπορούσε να λειτουργήσει επωφελώς για μια σειρά από ζητήματα που απασχολούν τους εφήβους, έναν χώρο που πολλοί δάσκαλοι και καθηγητές αναζητούν εναγωνίως για να συνομιλήσουν με τους νέους και να δημιουργήσουν συνθήκες διαλόγου. Πρόκειται για έναν χώρο ουσιαστικής κοινωνικής καλλιέργειας που δεν δύναται να αναπτυχθεί ως τέτοιος στο πλαίσιο άλλων μαθημάτων, όπως π.χ. των φιλολογικών, μιας και τα λοιπά γνωστικά αντικείμενα τον προσεγγίζουν μοναχά σποραδικά και πολύ περισσότερο δεν φέρουν τα γνωστικά εργαλεία για την ουσιαστική ώσμωση με ζητήματα της σύγχρονης κοινωνικής ζωής. Ένας χώρος και χρόνος για να ψάξουν συλλογικά οι έφηβοι με την βοήθεια των Κοινωνικών Επιστημών απαντήσεις σε ερωτήματα όπως: πώς αντιδρώ όταν κάποιος ανεβάζει ένα βίντεο που με δείχνει στο TikTok χωρίς να με ρωτήσει; (**δικαίωμα στην ιδιωτικότητα και νέες τεχνολογίες**), να ψηφίσω και αν ναι, πώς να αποφασίσω; (**πολιτειότητα και συμμετοχή στις πολιτικές διαδικασίες**), γιατί να μην απαντήσω με βία όταν με φωνάζουν 'κωλοαλβανέ'; (**ετερότητες και συνύπαρξη ταυτοτήτων**), τι να κάνω που όλοι με πιέζουν να ντύνομαι πιο 'κοριτσίστικα'; (**έμφυλα στερεότυπα και βία**). Η ουσιαστική και συνεχής επαφή με τις Κοινωνικές Επιστήμες μπορεί να ενισχύσει σημαντικά τις μαθήτριες και τους μαθητές να αντιμετωπίζουν κριτικά ζητήματα όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός ομάδων, ο ρατσισμός, η έμφυλη βία, οι οικονομικές ανισότητες, η κλιματική αλλαγή, οι σχέσεις στον ψηφιακό κόσμο, τόσο στην παρούσα ζωή τους όσο και στις μελλοντικές προκλήσεις.

Για όλους αυτούς τους λόγους, ο ΣΚΑΕ καλεί το Υ.ΠΑΙ.Θ:

1). Να εφαρμόσει άμεσα την **υπ' αριθμόν 1972/2022 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (Σ.τ.Ε.)**, με την οποία αποφασίστηκε η ακύρωση της απόφασης του Υ.ΠΑΙ.Θ. κατά το μέρος όπου τα ωρολόγια προγράμματα περιορίζουν ή καταργούν τη διδασκαλία των μαθημάτων γενικής παιδείας «Πολιτική Παιδεία» στην Α' Λυκείου και «Σύγχρονος Κόσμος: Πολίτης και Δημοκρατία», αντίστοιχα, στη Β' Λυκείου καθώς αφίστανται από τις εκτιμήσεις του νομοθέτη του Ν. 4186/2013, ο οποίος, κατά την Αιτιολογική Έκθεση του νόμου αυτού, είχε θεωρήσει **‘αναγκαία την ενίσχυση της διδασκαλίας μαθημάτων πολιτικής παιδείας, ως μέσο**

για την προφύλαξη των νέων από φανατισμούς, πολιτικά πάθη και ακρότητες, καθώς και για την προβολή των αξιών της Δημοκρατίας και της κοινωνικής συνοχής που διέρχονται κρίση'.

2). Να προχωρήσει, με αφορμή την απόφαση του Σ.τ.Ε. και με γνώμονα την συνολική και συνεκτική εκπαίδευση των μαθητών/μαθητριών, σε επανασχεδιασμό του Προγράμματος Σπουδών των μαθημάτων Κοινωνικών Επιστημών ώστε να προωθηθεί ομοιόμορφα σε όλες τις τάξεις Γυμνασίου και Λυκείου η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων κρίσιμων για την αντιμετώπιση των σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων, όπως η αλληλεγγύη και συνεργασία, η αντίληψη της σχεσιακότητας, η συνύπαρξη με διαφορετικές ταυτότητες, η ψηφιακή κοινωνικότητα, η ψηφιακή πολιτική διακυβέρνηση και κυβερνητικότητα.

Ο ΣΚΑΕ είναι στην διάθεση του Υ.ΠΑΙ.Θ. για περαιτέρω συζήτηση και διάλογο, τονίζοντας ότι ο σχεδιασμός εκπαιδευτικής πολιτικής θα είχε να λάβει τα μέγιστα από τις ανθρωπολογικές μελέτες και την εθνογραφική μεθοδολογία που στοχεύουν κατευθείαν στην καρδιά της σχολικής αίθουσας. Να υπενθυμίσουμε ότι ο ΣΚΑΕ, ανταποκρινόμενος στο έλλειμμα παρουσίας των Κοινωνικών Επιστημών στην σχολική εκπαίδευση, σχεδίασε και υλοποίησε πρόσφατα εγκεκριμένο από το ΥΠΑΙΘ εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μα τι είναι Κοινωνική Ανθρωπολογία;» σε σχολεία ανά την Ελλάδα, ενημερώνοντας μαθητές και μαθήτριες για το αντικείμενο, τις σπουδές και την επαγγελματική σταδιοδρομία των Κοινωνικών Ανθρωπολόγων. Ενώνοντας την φωνή μας με άλλους φορείς από τον επαγγελματικό και ακαδημαϊκό χώρο των Κοινωνικών Επιστημών, ζητάμε άμεσα αλλαγές στην εκπαιδευτική πολιτική ώστε η Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση να προσφέρει ένα συνεκτικό, συνεχές και παιδαγωγικά σύγχρονο μορφωτικό πρόγραμμα Κοινωνικών Επιστημών στους μαθητές και τις μαθήτριες των δημόσιων σχολείων.

Με εκτίμηση,

Εκ μέρους του ΔΣ του Συλλόγου Κοινωνικών Ανθρωπολόγων,

Η Πρόεδρος

Μιμήνα Πατεράκη

Η Γενική Γραμματέας

Φάλια Βαρελάκη